

Sóweczka - *Glaucidium passerinum* (Linnaeus, 1758)

Status. Skrajnie nieliczny gatunek lęgowy wykryty na 20 (zaktualizować bo w P. Kozienickiej tylko 3 stanowiska, sch) stanowiskach. Populacje lęgową oszacowano na 40 par. (j. poprzednio, sch)

Środowisko. Sóweczka występowała w rozległych lasach o różnym charakterze: grąd, bór mieszany, bór jodłowy, świerczyna na torfie. Charakterystyczna w tych miejscach była obecność świerków lub jodeł. Znamienne, że większość stanowisk lęgowych wykryto w starodrzewiach chronionych w rezerwatach leśnych.

Fot. Xx. Sóweczka *Glaucidium passerinum* w Puszczy Kurpiowskiej (fot. M. Murawski)

Zmiany liczebności. Taczanowski (1882, 1888) uważał sóweczkę za gatunek nieliczny. Pewne gniazdowanie wykryto po raz pierwszy w roku 2017, ponadto w latach 2018 i 2021. W roku 1989 wykryto obecność sóweczki koło wsi Kołodziej (gm. Wodynie, pow. siedlecki) na Nizinie Południowopodlaskiej, a ponownie w tym miejscu w roku 2005 widziano jednego ptaka (A. Dombrowski). Kolejnego stwierdzenia tego gatunku dokonano w roku 2010 w Puszczy Białej (R. Miciałkiewicz i in.), a począwszy od roku 2015 corocznie odkrywano nowe stanowiska.

Przyczyny zmian liczebności. W ostatnich 2 dekadach wykazano ogromny wzrost zasięgu we wszystkich krajach sąsiadujących z Polską, jak i w naszym kraju, jednak przyczyny tak silnego progresu są nieznane (Keller i in. 2022).

Rozmieszczenie i liczebność. W latach 1989-2022 wykryto sóweczki we wszystkich makroregionach, łącznie na 20 stanowiskach, a liczebność oszacowano na 40 par. Jednak gniazdowanie wykryto tylko w 2 makroregionach: Nizinie Południowopodlaskiej i Środkowomazowieckiej.

Nizina Północnomazowiecka. Obserwowana w trzech miejscach. W Puszczy Białej wykryto 2 stanowiska: na zachód od Laskowizny 15 V 2010 słyszano jednego osobnika (R. Miciałkiewicz, R. Stelmach, P. Waclawik), a na południowym skraju tej puszczy, w pobliżu doliny Bugu jesienią roku 2022 obserwowano jednego ptaka (R. Wszyński). Ponadto 21 XI 2020 wykryto obecność jednego osobnika na Równinie Kurpiowskiej koło wsi Kierzek (gm. Kadzidło; M. Murawski).

Nizina Środkowomazowiecka. Obserwowana w pięciu rejonach. W Puszczy Kozienickiej wykryto 3 stanowiska: pierwszy raz ptaka słyszano w rezerwacie „Ponty Dęby” 24 III 2014 (Jermaczek i in. 2014) a następnie w tej okolicy 3 samce reagujące na stymulację głosową 18, 19 i 25 III 2015 w rezerwach: „Ponty Dęby” oraz „Ponty im. T. Zielińskiego” i w sąsiedztwie poza tymi rezerwatami (Chmielewski 2020).

Drugim rejonem występowania sóweczki była Puszcza Kampinoska, gdzie w latach 2016-2018 wykryto łącznie sześć terytoriów sóweczki (Peplowska-Marczak 2019). W pierwszych dniach stycznia 2017 w ooś. „Żurawiowe” obserwowano jednego ptaka (M. Rycak). W tym samym roku w dniach 7 III i 12 IV w innym miejscu słyszano jednego ptaka na terenie gminy Leoncin w granicach Kampinoskiego Parku Narodowego (D. Peplowska-Marczak i in.). W pobliżu Roztoki 18 III 2020 słyszano intensywnie odzywającego się ptaka (D. Peplowska-Marczak), ponadto 4 V 2020 przypuszczalnie innego osobnika koło Pocięchy (H. Stelmach).

Trzeci rejon występowania sóweczki w tym makroregionie to OSO Dolina Słudwi i Przysowy, gdzie w granicach gminy Szczawin Kościelny widziano i sfotografowano jednego ptaka codziennie w dniach 24-30 X 2017 (Ł. Kałębasiak, R. Klimczak). 28 I 2020 obserwowano i sfotografowano ptaka koło miejscowości Adamów-Wieś gm. Radziejowice, pow. żyrardowski (M. Matysiak).

Ponadto w świerczynie na torfie w rezerwacie „Jegiel” 2 XI 2018 widziano dorosłego ptaka z młodym (J. Zawadzki) oraz 23 IV 2020 widziano nawołującego samca (J. Zawadzki i M. Twardowski).

W rezerwacie „Czaplowizna” 25 III 2021 wykryto dwa nawołujące samce, a 12 V w jednym z tych miejsc znaleziono zajętą dziuplę, z której wyleciał ptak, a drugi przebywał w pobliżu (J. Zawadzki).

Fot. Xx. Sóweczka *Glaucidium passerinum* (fot. M. Matysiak)

Wzniesienia Południowomazowieckie. Na skraju doliny rzecznej koło wsi Poręba (gmina Lipsko) 8 VIII 1995 widziano jednego ptaka (M. Furmanek), również jednego ptaka obserwowano 11 X 1996 koło Smardzewic w Puszczy Pilickiej (Ciach i Furmanek 1998).

Nizina Południowopodlaska. Do roku 2021 wykryto dwa stanowiska. W rezerwacie „Dąbrowy Seroczyńskie”, na wschód od wsi Kołodziej (gm. Wodynie) 13 IV 1989 roku wykryto dziuplę, a pod nią 6 charakterystycznych dla sóweczki wypluwek oraz szczątki podlota dzięcioła zielonego *Picus viridis*. W tym samym miejscu 28 IX 2005 widziano jednego ptaka (A. Dombrowski). W odległości 20 km na wschód od tego miejsca wykryto drugie stanowisko sóweczki, które znajdowało się w rezerwacie ścisłym „Jata” w Lasach

Łukowskich. W rezerwacie tym sóweczkę po raz pierwszy stwierdzono w roku 2008 (Sławomir Śledź – inf. pisemna), a w roku 2016 wykazano występowanie sóweczki na dwóch stanowiskach (W. Okliński, P. Obłóza, P. Szewczyk). Cytowani obserwatorzy wykryli drugie stanowisko sóweczki w tym rezerwacie, na północny zachód od „Łąk Numerowych”, ponadto samotną samicę na północ od tych łąk. Przypuszczalnie w całym rezerwacie „Jata” występowały 2-3 terytoria sóweczki. W roku 2017 jedna para wyprowadziła lęg z co najmniej trzema młodymi (P. Szewczyk, dokumentacja foto).

Ponadto 14 X 2022 w lesie koło Dębłina, ok. 200 m na południe od drogi nr. 48 - umownej granicy z regionem Lubelszczyzna, znaleziono oskub sóweczki (D. Piechota).

Streszczenie. Wykryty na 20 stanowiskach w okresie 1989-2022, ponadto jedno stwierdzenie w roku 2022 przy granicy regionu. Gniazdowanie jednej pary w rezerwacie „Jata” wykazano w roku 2017, a w rezerwacie „Czaplowizna” w roku 2021. Liczebność regionalnej populacji można szacować na 40 par. Taczanowski (1888) uważał ją za gatunek nieliczny, nie podając żadnych szczegółów.

Andrzej Dombrowski

Literatura

Chmielewski S. 2020. Sóweczka *Glaucidium passerinum*. W: S. Chmielewski, M. Łukaszewicz, J. Tabor, R. Kuropieska, M. Kurowski, M. Molęda, A. Szafranski, C. Iwańczuk, M. Miłkowski, C. Kurys. 2020. Ptaki Puszczy Kozienickiej i terenów przyległych. Monografia faunistyczna. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań-Pionki, s. 226.

Ciach M., Furmanek M. 1998. Stwierdzenia sóweczki *Glaucidium passerinum* na Nizinie Mazowieckiej. Kulon 3: 210-211.

Jermaczek A., Barańska K., Bregin M., Chapiński P., Gniewczyńska A., Horabik D., Kwaśny Ł., Miłkowski M., Przybylska J., Płaskonka D., Ruszkiewicz–Michalska M., Szkodzik J. 2014. Wykonanie projektów planów ochrony dla rezerwatów przyrody województwa mazowieckiego. Oprac. na zlec. RDOŚ, Warszawa.

Keller V., Herrando S., Vorisek P. et al. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.

Peplowska-Marczak D. 2019. Pygmy owl *Glaucidium passerinum* and Tengmalm's owl *Aegolius funereus* in Kampinos Forest: an analysis of factors which condition the occurrence of both species. World Scientific News...